

De fraude-agenda van de NBA

Accountants moeten invulling geven aan de verwachting van het maatschappelijk verkeer dat ze fraudes (helpen) ontdekken. De Werkgroep Fraude van de NBA heeft een agenda opgesteld met vijf pijlers.

Sander Kranenburg

Wie zoals ik dagelijks bezig is met het onderwerp fraude, heeft het afgelopen jaar zijn of haar hart kunnen ophalen met de verschillende rapporten die zijn verschenen, zoals het MCA-rapport, het CTA-rapport en het rapport van [Sir Donald Brydon](#). Het CTA-rapport werd gevolgd door een kabinetsreactie en de benoeming van de kwartiermakers. Vervolgens hebben de [ronde tafel](#) en het [Algemeen Overleg Accountancy](#) plaatsgevonden. Veel aanbevelingen. Eén ding staat als een paal boven water: wij moeten doorpakken op het onderwerp fraude. Met die ambitie heeft de Werkgroep Fraude haar agenda voor de komende drie jaar opgesteld.

De Werkgroep Fraude bestaat in de huidige vorm nu 2,5 jaar en heeft zich in eerste instantie met name gericht op de openbare accountants. Er zijn veel initiatieven ontplooid, zoals de uitrol van de verplichte fraudetraining, het opstellen van het fraudeprotocol, er is fraudecasuïstiek gedeeld, er is een pilot geweest met aanvullende teksten inzake fraude in de uitgebreide controleverklaring en er is via onderzoek in beeld gebracht hoe accountants met fraude in de controle omgaan. Met name in de MCA-rapporten zijn de activiteiten van de Werkgroep Fraude stevig bekritiseerd (*too little too late*), maar dat heeft de werkgroep er niet van weerhouden om – vanuit een intrinsieke motivatie om accountantscontroles ook op het gebied van fraude nog effectiever te maken – door te gaan op de ingeslagen weg. Uiteraard niet met oogkleppen op, zeker niet doof voor feedback die ons wordt aangereikt en met gevoel voor urgentie.

Dit heeft geresulteerd in een lange termijn-agenda langs vijf pijlers:

1 Vergroten kwaliteit van de werkzaamheden van de accountant op het gebied van fraude

In het [fraudeprotocol](#) hebben wij in makkelijk toegankelijke taal aangegeven wat je mag verwachten van accountants op het gebied van fraude. Het is belangrijk als beroepsgroep hier verdere stappen in te zetten en op die manier de prestatieklouf te verkleinen. De uitdaging is uiteraard hoe wij dat dan doen; daar ziet een aantal activiteiten op die wij de komende periode gaan uitwerken:

1. Wij gaan de kennis en kunde van forensische specialisten verder benutten in onze controles, door te komen met gerichte aanbevelingen en zo mogelijk handreikingen voor de aanscherping van de (reguliere) controleaanpak.
2. Wij gaan verder werken aan opleiding, methoden en technieken om de professionee- kritische instelling van iedere accountant te verhogen. Dit betekent dat wij het profiel van de accountant verrijken met (forensische) fraude-detectievaardigheden en de accountantsopleiding en permante educatie hierop zullen aanpassen; op dit punt zoeken wij de samenwerking met de wetenschap op.
3. Wij komen met praktische *guidance* die de praktijk nodig heeft om goed invulling te kunnen geven aan onze controlestandaarden op het gebied van fraude, maar ook gericht op het naleven van NOCLAR. Denk daarbij bijvoorbeeld aan templates op het gebied van (interne en externe) fraude risicoanalyse, template brieven als er een vermoeden van fraude is of hoe om te gaan met onderzoeken naar fraude door interne en externe deskundigen, soft controls en communicatie over fraude door de interne accountant of accountant in business met bijvoorbeeld bestuurders en audit committees. Tenslotte gaan wij werken aan uitdieping van praktijkcases via een expertpanel.
4. Wij gaan ervaring met (nieuwe) technologie, data-analyse en *artificial intelligence* méér gebruiken en verder brengen ten behoeve van fraudedetectie. Hierbij hoort bijvoorbeeld ook kennis en ervaring delen (bijvoorbeeld over auditsoftware en *tooling*) en samenwerken, zowel binnen als buiten het accountantsberoep.
5. Daarnaast gaat de Werkgroep Fraude de relatie tussen NV COS 240 en 250 nader duiden, om duidelijkheid te creëren welke overtredingen van wet- en regelgeving onder het fraude begrip vallen.
6. Voor de uitwerking van deze activiteiten gaat de werkgroep Fraude dit najaar nog de samenwerking binnen en buiten het accountantsberoep uitbreiden en versterken, door vanuit wederzijdse kennis en ervaring te leren van en met elkaar. Hiervoor gaan themawerkgroepen en de fraude-community gevormd worden, waarin accountants (zowel openbaar, intern als in business) en ook niet-accountants

gaan participeren.

2 Samen sterker tegen fraude

Onze controlestandaarden zijn er heel duidelijk in: de primaire verantwoordelijkheid voor de detectie en preventie van fraude ligt bij het management en het toezichthoudend orgaan van organisaties. Er is echter nergens concreet ingevuld wat dit dan betekent en welke verwachtingen wij van de gecontroleerde entiteit mogen hebben. Om dit te veranderen werkt de Werkgroep Fraude aan een *best practices* document met maatregelen te nemen door bestuurders en (interne) toezichthouders van organisaties, waaruit blijkt hoe een adequaat fraude risicomanagement-systeem eruit kan zien en hoe ondernemingen kunnen inspelen op aanwijzingen of concrete vermoedens van fraude. Wij doen dit vanuit de gedachte dat als de hele keten scherper is op fraude, wij de kans vergroten dat fraudes eerder worden ontdekt. Zodra we dit best practices document hebben ontwikkeld, kunnen we als accountants de gecontroleerde entiteit aanspreken op de toepassing hiervan en dit bijvoorbeeld laten meewegen bij de cliëntacceptatie.

'Als de hele keten scherper is op fraude, vergroten we de kans dat fraudes eerder worden ontdekt.'

De ontwikkeling van het best practices document doen wij niet alleen, maar samen met vertegenwoordigers van verschillende organisaties, commissarissen en met onze eigen achterban van interne accountants en accountants in business. In de komende maanden staan een tweede afstemming met *stakeholders* en ronde tafels op de agenda. In het eerste kwartaal van 2021 zal dit document publiek worden geconsulteerd. Het streven is dat het best practices document medio 2021 wordt gepubliceerd.

3 Samenwerking met de opsporingsketen

Accountants zijn niet de enige partij die zich bezighoudt met het voorkomen van fraude. Ook de Belastingdienst, FIOD, KLPD, FIU en BFT houden zich bezig met het bevorderen van financiële veiligheid, waaronder het opsporen en bestrijden van fraude, corruptie en witwassen. En soms zien ze ook dat wij als accountant een fraude niet opmerken. Wij kunnen hiervan leren en gaan daarom de samenwerking met deze partijen aan, om kennis uit te wisselen en daardoor beter geëquipeerd te zijn om fraude te detecteren en ongebruikelijke transacties te identificeren. Niet omdat wij opsporingsambtenaar zijn, maar om beter invulling te geven aan onze poortwachtersrol. Ook gaan wij actief wederzijdse geanonimiseerde praktijkvoorbeelden uitwisselen; het leereffect staat daarbij centraal voor het brede accountantsberoep.

4 Mobiliseren van de brede beroepsgroep

Fraude is niet alleen relevant voor openbare accountants. Ook andere (niet-openbaar) accountants hebben een belangrijke rol spelen bij het voorkomen en ontdekken van fraude. Wij gaan daarom ook deze ledengroepen en sectorcommissies mobiliseren, om fraude actief op de agenda van hun ledengroep en commissie te zetten. Wij stimuleren accountants in de breedte deel te nemen aan onze fraude-themagroepen en de fraude-community. Datzelfde geldt voor andere themagroepen zoals bijvoorbeeld ESG; met het toenemende belang van ESG *reporting* zal ook de aandacht voor fraude op dat gebied toenemen. Ook met deze collega's zullen wij een verbinding leggen, zodat het thema fraude daar op de agenda komt.

'Wij stimuleren accountants in de breedte deel te nemen aan fraude-themagroepen en de fraude-community.'

5 Communicatie over onze werkzaamheden

Bij tijd en wijle wordt de rol van accountant inzake fraude ter discussie gesteld. Wij denken dat wij als beroepsgroep beter kunnen en moeten communiceren over onze werkzaamheden en bevindingen inzake fraude. Het NBA-bestuur heeft daarom aangekondigd accountants te gaan verplichten in hun controleverklaring te allen tijde aan te geven welke

werkzaamheden zijn verricht in het kader van frauderisico's en de eventuele bevindingen. Dit voorstel gaan wij vanuit de NBA-regelgeving verder uitwerken, zodat dit voor de controles over het boekjaar 2021 verplicht kan worden gesteld. Tegelijkertijd gaan wij met pilots aan de slag, om accountants voor het boekjaar 2020 te helpen om deze rapportering al zoveel mogelijk in de controleverklaringen op te nemen. Natuurlijk streven wij er vanuit de NBA ook naar om met de Nederlandse wetgever in overleg te gaan om, synchroon aan de verplichting voor accountants om over fraude te rapporteren in de controleverklaring, een traject te starten dat leidt tot verplichte verantwoording over fraude in de jaarstukken.

Metten is weten

Periodiek zullen wij de voortgang meten ten aanzien van onze prestaties op het gebied van fraude. Naast input voor de AQI's zullen wij ook onderzoeken met welke andere KPI's wij de voortgang rondom het thema fraude zichtbaar kunnen maken. Hiervoor zijn uitvragen gedaan bij de accountantsorganisaties, met als doel eind 2020 tot een publicatie te komen.

Daarnaast zetten wij dit najaar een nulmeting over het fraudebewustzijn onder onze individuele leden uit, om leerpunten voor het beroep te identificeren ter verdere ontwikkeling van de leden. Wij zullen deze meting jaarlijks gaan herhalen.

Een helder doel

Zoals uit het voorgaande blijkt, hebben wij een brede en volle agenda. Maar het uiteindelijke doel is helder: er samen voor zorgen dat wij als accountants invulling geven aan de gerechtvaardigde verwachting van het maatschappelijk verkeer dat wij materiële fraudes (helpen) ontdekken. Niets meer en niets minder. Wij voelen daarbij de urgentie en zullen, zoals ook door de NBA gecommuniceerd aan de leden van de Tweede Kamer, daarom voorrang geven aan de volgende initiatieven:

- Verplichting om in de controleverklaring te allen tijde aan te geven welke werkzaamheden zijn verricht in het kader van frauderisico's en de eventuele bevindingen (ingehend over boekjaar 2021, met pilots gericht op 2020).
- Het maken van afspraken met bedrijven, investeerders en beleggers met als doel een meer effectieve samenwerking op het terrein van frauderisicobeheersing (oplevering *best practices* document medio 2021).
- Het opzetten van een expertpanel dat casuïstiek gaat verzamelen, het gebruik van geavanceerde detectietools bevordert en kennis hierover beschikbaar stelt (realisatie januari 2021).

Heeft u feedback op onze agenda, mist u onderwerpen of moeten bepaalde onderwerpen meer aandacht krijgen? Of wilt u een actieve bijdrage leveren aan het thema fraude? Stuur dan een e-mail naar fraude@nba.nl.

Deel dit artikel

Sander Kranenburg is voorzitter van de NBA Werkgroep Fraude.

GERELATEERD

STATISTICAL AUDITING (94) | 17 september 2021

Fraudeonderzoek en steekproeven

Wat kenmerkt een fraudeonderzoek? Hoe moet men zo'n onderzoek, methodologisch gezien, aanpakken? Kortom: wat wil men bewijzen? Dat de desbetreffende organisatie... →

FRAUDE EN CONTINUÏTEIT | 13 september 2021

Fraude en continuïteit in de controleverklaring - Accountants zetten een stap voorwaarts

De NBA publiceert een consultatiedocument, dat accountants verplicht om in de controleverklaring altijd te rapporteren over fraude en continuïteit. →

Marcel Pheijffer

DISCUSSIE | Column | 07 juli 2021

Pssst Arjan: er staat een olifant in je kamer...

De 'olifant in de kamer' is het beroep dat accountants doen op de geheimhoudingsplicht ten opzichte van derden, aldus Marcel Pheijffer in reactie op een recente... →

Arjan Brouwer

DISCUSSIE | Column | 02 juli 2021

Fraude?! Ssssst....

Laten we werk maken van het opheffen van de geheimhoudingsplicht voor de communicatie tussen accountants, meent Arjan Brouwer. →

NIEUWS | 17 juni 2021

'Fraude die accountant niet zag, zat ingenieus in elkaar'

De fraude die een controller bij participatiebedrijf KempensPlus pleegde zat dusdanig specialistisch en ingenieus in elkaar, dat het lastig was voor accountant EY... →
